

Kvalitetsvurdering af

NATURAMA

2010

INDHOLDSFORTEGNELSE

NATURAMA	5
Nøgletal for museet.....	5
Kulturarvsstyrelsens samlede vurdering.....	6
KVALITETSVURDERINGENS FOKUSOMRÅDE	
Forskning.....	6
Formidling.....	7
Indsamling og udskillelse.....	8
Bevaring.....	9
Registrering.....	10
Markedsføring.....	11
Arbejdsgrundlag og ledelse.....	11
KVALITETSVURDERINGSFORLØBET PÅ NATURAMA.....	14
BILAG 1: FORSKNINGSEVALUERING	

INTRODUKTION TIL KULTURARVSSTYRELSENS KVALITETSVURDERING

Kvalitetsvurderinger er en del af Kulturarvsstyrelsens arbejde med at understøtte en kvalitativ og professionel udvikling af museerne og deres opgavevaretagelse.

Kulturarvsstyrelsen skal sikre, at museerne lever op til museumsloven samt de mål og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen.

Gennem de sidste ti år er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museernes virksomhed. Det drejer sig om udredningen om bevaring af kulturarven fra 2003 (bevaringsplanen), udredning om museernes formidling fra 2006 (formidlingsplanen), forskningsstrategien for Kulturministeriets område fra 2008, Digitalisering af kulturarven fra 2008, Kulturministeriets digitaliseringsstrategi fra 2009, den internationale evaluering af den arkæologiske virksomhed fra 2010, den national undersøgelse af museernes brugere i 2010 og endelig Kulturministeriets anbefalinger for god ledelse af selvejende kulturinstitutioner fra 2011.

Disse udredninger, analyser og undersøgelser indgår i Kulturarvsstyrelsens kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer.

Læs mere om kvalitetsvurderinger på Kulturarvsstyrelsens hjemmeside:

www.kulturarv.dk/museer/museumsdrift/kvalitetsvurdering

Kvalitetsvurderingen indeholder Kulturarvsstyrelsens anbefalinger til museet samt en beskrivelse af de forhold, der danner baggrund for anbefalingerne. Kvalitetsvurderingen giver museets kommunale tilskudsydere en viden om det enkelte museums virksomhed og de rammer, museet arbejder i.

Vurderingsgrundlag

Kulturarvsstyrelsens grundlag for at kvalitetsvurdere de statsanerkendte museer, består af to dele: For det første museernes indberetninger til Kulturarvsstyrelsen, herunder bl.a. museets vedtægter, regnskab, årsberetning og arbejdsplan samt museets indberetning til Kulturarvsstyrelsens museumsstatistik: "Danske museer i tal". Desuden indgår kvalitetsvurderingsmødet på museet med deltagelse fra museets bestyrelse og hovedtilskudsydere, der ofte er museets hjemkommune.

Museets forskning vurderes på baggrund af en faglig evaluering foretaget af det relevante faglige råd under Kulturarvsstyrelsen.

Der indgår tillige en ekstern sagkyndig vurdering af bevaringsforholdene for museets samling. Den sagkyndige vurdering er indhentet af museet som led i kvalitetsvurderingen.

Kulturarvsstyrelsen vurderer på ovenstående grundlag museets opgavevaretagelse og samlede virksomhed ud fra fire kategorier:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Kulturarvsstyrelsens vurdering og anbefalinger samles i en rapport, der bilagt forskningsevalueringen sendes til museet og museets hovedtilskudsyder.

Opfølgning

Museet skal inden for tre måneder efter modtagelsen af rapporten fremlægge en plan for, hvordan det vil følge op på Kulturarvsstyrelsens anbefalinger. Kulturarvsstyrelsen skal godkende opfølgningsplanen.

Museet skal 12 måneder efter godkendelse af opfølgningsplanen skriftligt dokumentere opfølgningen. Kvalitetsvurderingen vil blive afsluttet på et møde med Kulturarvsstyrelsen.

NATURAMA

Naturama er et statsanerkendt naturhistorisk museum efter museumslovens § 15. Museet er en selvejende institution beliggende i Svendborg Kommune.

Naturama skal gennem indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling:

- Sikre Danmarks naturarv
- Belyse naturhistorien
- Udvikle samlinger og dokumentation indenfor museets ansvarsområde
- Gøre samlinger og dokumentation tilgængelig for offentligheden og
- Stille samlinger og dokumentation til rådighed for forskere og udbrede kendskabet til forskningsresultater

Museet skal løbende videreudvikle sin rolle som videns- og oplevelsescenter og herigennem bidrage til samfundets uddannelsesmæssige og kulturelle udvikling (*Naturamas vedtægter §2*).

Naturama er en videreførelse af Svendborg Zoologiske Museum, der blev etableret i 1935. Ved indvielsen af museets nuværende hovedbygning i 2005 ændrede museet navn til Naturama. Museet var frem til 2008 ejet af Svendborg Kommune. Herefter blev det en selvejende institution med egen bestyrelse.

Hovedtilskudsyder er fortsat Svendborg Kommune.

Nøgletal for museet

I 2009 havde museet 65.509 besøgende, hvilket var ca. 2.000 flere end året før og museets højeste besøgstal nogensinde.

Det kommunale tilskud til museet var i 2009 på 6,0 mio. kr. Tilskuddet fra staten var 4,6 mio. kr.

Museets samlede omsætning i 2009 var 15,2 mio. kr.

Museet opgør sin samling til ca. 40.000 naturhistoriske præparater, hvoraf 95 % er i formidlingsejendigt tilstand. Tilvæksten i 2009 var ca. 1000 præparater. Samlingen er registreret i museets egen database.

Museets bestyrelse har 6 medlemmer, der alle besidder professionelle kompetencer relevante for museumsdriften. Alle er mænd.

I 2009 rådede museet over ca. 12 fastansatte årsværk heraf 3 videnskabelige årsværk inkl. museumsdirektøren.

Museets støtteforening har ca. 1800 medlemmer.

KULTURAVSSTYRELSENS SAMLEDE VURDERING

Det er Kulturarvsstyrelsens samlede vurdering, at Naturamas opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Det er tilfredsstillende, at museet har lokal opbakning, en ambitiøs bestyrelse og direktør, kvalificerede medarbejdere, gode udstillingsforhold, god økonomistyring og en forbilledlig formidling og markedsføring.

Museets besøgstal på 70.000 er imponerende for et mellemstort museum udenfor de største byer.

Men museet har også en række væsentlige udfordringer, særlig i forhold til indsamling, bevaring og registrering, som der redegøres nærmere for i det følgende.

KVALITETSVURDERINGENS FOKUSOMRÅDER

Kulturarvsstyrelsen har udpeget en række fokusområder for kvalitetsvurderingen af museets opgavevaretagelse, som belyses i det følgende.

Forskning

Naturamas forskningspublikationer fra de sidste fire kalenderår er blevet bedømt af et fagligt udvalg nedsat af Kulturarvsstyrelsen.

Evalueringen af museets forskning viser:

- At museet forsker på internationalt niveau og samarbejder med større forskningsinstitutioner.
- At forskningen ikke helt er i overensstemmelse med museets forskningsstrategi
- At museet stiller sin forskning til rådighed for danske brugere.

Det er meget tilfredsstillende:

- At museet i samarbejde med større institutioner forsker på internationalt niveau og stiller resultaterne til rådighed for danske brugere.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- At hovedparten af museets forskningspublikationer omhandler arktiske forhold, der ikke er en del af museets ansvarsområde.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen:

- At Naturama viderefører sin forskningsprofil, men at forskningen reflekterer museets forskningsstrategi og vedtægtsbestemte ansvarsområde.

Formidling

Museets faste udstillinger er fra 2005. De er tilrettelagt i 3 niveauer og belyser livet i havet, på landjorden og i luften. Bjørn, ulv, rensdyr og elg indgår i scenerne og reflekterer på denne måde faunaens diversitet i Danmark siden istiden. Naturhistorien er udstillet uden brug af montere, og understøttes af lyd-billeder, skiftende belysning fra dag til nat og animerede projektioner. Brugere kan supplere deres viden om dyrene ved audioguides på pc-stationer omkring i udstillingerne.

Museet har én stor særudstilling om året suppleret af flere mindre. Nogle udstillinger producerer museet selv, andre købes på det internationale udstillingsmarked og redigeres til danske brugere. Den store rovdyr-udstilling i 2010 er indkøbt fra Natural History Museum i London.

Museet har et stort aktivitetsprogram der i 2010 bl.a. omfattede 13 aftenforedrag, 7 koncerter, adskillige demonstrationer/dissektioner samt daglige omvisninger, udstillingsshow's og biograf forestillinger.

Naturamas virtuelle formidling foregår fra hjemmesiden. Sitet rummer de relevante oplysninger om museet, information om museets tilbud til forskellige brugergrupper og praktisk vejledning til de besøgende.

Museet har ingen web-udstillinger på nettet, men hjemmesiden giver adgang til "Naturbasen", med leksikalske oplysninger om dyr i Nordeuropa.

Museets undervisningstilbud er koordineret med læreplaner og trinmål, og varetages af medarbejdere med kompetencegivende uddannelser på området. 440 skoleklasser modtog museets undervisningstilbud i 2009. Heraf 32 klasser fra forskellige ungdomsuddannelser.

2007-10 har Naturama engageret sig i et naturfagsprojekt med henblik på at øge interessen for naturfag i skolen. De foreløbige resultater viser, at undervisningsforløb på Naturama styrker elevernes faglighed og øger deres interesse for naturfag signifikant. Projektet er støttet af Undervisningsministeriet og Kulturarvsstyrelsen.

Museets samlede formidling bygger på en bevidst strategi, der har fokus på moderne brugergrupper uden særlige forudsætninger for museer og naturhistorie. Med strategien vil museet nedtone det museale udtryk og lægge vægt på museet som naturteater. Strategien reflekteres i museets navn, der er en sammentrækning af Natur og Drama.

Det er meget tilfredsstillende:

- At Naturamas formidling bygger på en bevidst strategi.

- At museets formidling og undervisning befinder sig på et meget højt niveau, både hvad angår omfang, differentiering og kvalitet. Museets indsats og resultater på formidlingsområdet er forbilledlige.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen:

- At museet fortsætter udviklingen af sin formidling, og systematisk deler sin viden og erfaringer på området med de øvrige museer.

Indsamling og udskillelse

Indsamling er museets systematiske accession indenfor sit ansvarsområde, der som hovedregel sker som led i museets forskning. Udskillelse er en reduktion af samlingen m.h.p. at fokusere bevaringsarbejdet på de dele, der er relevante i forhold til forskning og formidling af ansvarsområdet.

Indsamling

Naturamas indsamling skal følge museets ansvarsområde, som i vedtægterne defineres som Danmarks naturarv. Indsamlingen skal som hovedregel ske som led i museets forskning.

Museet optog i 2009 ca. 1000 nye præparater i samlingen, blandt andet med henblik på at opbygge en komplet dansk artssamling. Præparaterne blev passivt indsamlet (gave eller indkøb), og ikke optaget i samlingen som led i museets forskning.

Museets indsamling blev ikke systematisk koordineret med de øvrige naturhistoriske museer

Museets forskning gav ikke anledning til nogen indsamlinger.

Det er ikke tilfredsstillende:

- At museets accession i hovedsagen består af passivt indsamlede præparater uden forbindelse til museets forskning.
- At museet ikke indsamler som led i sin forskning.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen:

- At museet udarbejder en indsamlingsstrategi, der er knyttet til museets forskningsstrategi og baseret på en arbejdsdeling/koordinering med de øvrige naturhistoriske museer.

Udskillelse

Naturama har foretaget en gennemgang af sin samling med henblik på at fokusere bevaringsindsatsen og identificere præparater, der er uden betydning for forskning og formidling, eller som falder udenfor ansvarsområdet.

Museet har endnu ikke udskilt genstande fra samlingen.

Det er tilfredsstillende:

- At museet kritisk har gennemgået sin samling, og nu forbereder en udskillelse.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen:

- At museet tager kontakt til styrelsen med henblik på rådgivning om bestemmelserne på området og den mest hensigtsmæssige udskillellesproces.

Bevaring

Bevaring omfatter museets opbevaring, sikring, tilsyn og konservering af samlingerne. Arbejdet har til hensigt at sikre samlingernes fortsatte tilgængelighed og værdi for forskning og formidling.

Opbevaring og sikring

Museet opbevarer sin samling i udstillingerne og på to magasiner indrettet i sikringsrum under to af kommunens skoler. Udstillingerne og det ene af magasinerne blev forvist Kulturarvsstyrelsen i forbindelse med kvalitetsvurderingsmødet.

Der foreligger ingen formel, skriftlig aftale med kommunen om brug af lokalerne til magasinformål, og skolernes pedel-personale har adgang til samlingerne. Det magasin der blev beset, er beliggende under terræn, med vandrør gennem lokalet og uden sikring mod vandskade.

For bevaringsforholdene i magasinerne foreligger der en erklæring af 27. september 2010 fra zoologisk konservator Kim Højland, ”Fyns Naturværksted”, der fører et løbende opsyn med museets samlinger. Konservators generelle indtryk af magasinerne er positivt. Konservator baserer sin vurdering på målinger af klimaet, adgangen til overvågning af præparaterne og fraværet af skadedyr.

Kulturarvsstyrelsen forholder sig desuden til museets rådighed over magasinlokalerne, til adgangsforholdene og til samlingens sikring mod skader.

Det er ikke tilfredsstillende:

- At museet ikke har nogen skriftlig aftale med kommunen om brug af magasinlokalerne.
- At andre end museet har adgang til magasinerne.
- At sikringsforholdene er utilstrækkelige, og at der potentielt er risiko for vandskade.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen:

- At museet udarbejder en samlet, prioriteret bevaringsplan for såvel den præventive som udbedrende bevaringsindsats.
- At museet arbejder for at skaffe bedre og mere sikre rammer for opbevaring af sin samling.
- At museet afsøger muligheden for at indgå i magasinfællesskaber med andre museer på Fyn eller med andre naturhistoriske museer.

- At museet aktuelt og som minimum sikrer sig en skriftlig aftale med kommunen om vilkårene for brug af skolernes sikringskældre til magasinformål.

Konservering og konserveringsfagligt tilsyn:

Opsynet med samlingerne og konserveringen for museet varetages af ”Fyns Naturværksted” ved zoologisk konservator Kim Højland.

I overensstemmelse med museets brede ansvarsområde er Naturamas samling bredt sammensat af organiske og uorganiske præparater. Museet oplyser, at samlingen er af stor naturhistorisk betydning. Det stiller høje differentierede krav til bevaringsarbejdet, herunder til det forebyggende arbejde og de konserveringsfaglige kompetencer.

Det er ikke tilfredsstillende:

- At Naturama ikke søger kvalificerede specialkompetencer til det forebyggende bevaringsarbejde og konserveringen af samlingen.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen:

- At Naturama knytter forbindelse til et bevaringscenter med bredere bevaringsfaglige kompetencer.

Registrering

Registrering består i systematisk at indføre information om samlingen i museets samlingsdatabase. Hensigten er at sikre, at de enkelte præparater til enhver tid kan findes, sammen med de faglige begrundelser for erhvervelsen.

Det fremgår af museets indberetning til Danske Museer i Tal, at museets samling består af ca. 40.000 præparater. Museet oplyser, at samlingen er registreret i en acces-database i en applikation udviklet af museet selv, som ingen andre museer anvender. Som følge heraf har andre (naturhistoriske) museer - nationalt og internationalt - ikke digital adgang til museets samling, og der kan derfor ikke ske udveksling af data mellem museerne til brug for forskning og formidling.

Der findes ingen fælles normer og standarder for registreringsarbejdet på danske naturhistoriske museer.

Det er tilfredsstillende:

- At museets samling er registreret og digitaliseret.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- At museet har udviklet sit eget registreringssystem uafhængigt af de øvrige naturhistoriske museer.
- At andre museer, forskere m.fl., ikke har adgang til samlingerne.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen:

- At museet arbejder sammen med de øvrige naturhistoriske museer om at skabe enighed om fælles normer og standarder, som skal være koordineret internationalt og kunne lægges til grund for et fælles samlings-registreringssystem.

Markedsføring

Markedsføring er en vigtig del af museets samlede virksomhed. Markedsføringen giver et billede af, hvordan museet forsøger at nå ud til eksisterende og nye brugere.

Museet arbejder professionelt på effektiv markedsføring baseret på en bevidst kommunikationsstrategi.

Museet producerer selv en bred vifte af flyers, brochurer, foldere og aktivitets-programmer, som fordeles i brochure-stativer omkring på Fyn. Et særligt initiativ er den årlige uddeling af flyers til 30.000 fynske skoleelever. Desuden markedsfører museet sig på www.Naturama.dk og i dag- og ugeblade. Museet har billetsamarbejde med Valdemars Slot, Hotel Svendborg og Storebæltsforbindelsen.

Den samlede markedsføring tager sigte på at ramme et bredt moderne publikum baseret på systematisk indsamling af viden om museets brugere.

Markedsføringsindsatsen har virket. I 2009 havde museet 65.509 besøgende. I 2010 var antallet af besøgende 72.533.

Det er meget tilfredsstillende:

- At museet arbejder strategisk og professionelt med markedsføring.
- At museets indsats har stor effekt, bl.a. ved besøgstal på over 72.000.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen:

- At museet fortsætter udviklingen af sin markedsføringsindsats, og systematisk deler sin viden og erfaring med de øvrige museer.

Arbejdsgrundlag og ledelse

Kulturarvsstyrelsen fokuserer i kvalitetsvurderingen på Naturamas arbejdsgrundlag og ledelse, fordi det på væsentlige områder adskiller sig fra andre museers.

Ansvarsområdet

Museets vedtægtsbestemte ansvarsområde er bredt defineret som ”Danmarks naturarv”. Det bredt formulerede ansvar gør det vanskeligt for museet at løfte dele af sin opgave tilfredsstillende,

og det afstedkommer, at museet gaber over mere, end det har ressourcer til. Et mere fokuseret ansvarsområde, koordineret med de øvrige naturhistoriske museer, vil understøtte en hensigtsmæssig arbejdsdeling mellem de naturhistoriske museer, et større fokus og en skarpere profil i museets faglige virksomhed.

Lokal forankring

Museets ansvarsområde rækker langt ud over Sydfyn, men efter 75 år i Svendborg er museet også lokalt forankret. Det viser sig ved mange lokale brugere og en aktiv støtteforening med over 1800 medlemmer. Museet har et udmærket samarbejde med kommunen, der er museets hovedtilskudsyder. Kommunen anser museet som en vigtig del af det lokale kulturelle landskab.

Andre samarbejdspartnere

Foruden et nært og effektivt samarbejde med grundskolerne og ungdomsuddannelserne på Fyn har Naturama en tæt relation til Syddansk Universitet. Museet og universitetet ønsker at udbygge samarbejdet de kommende år ud fra en gensidig interesse. Museet ønsker en stærkere forskningsmæssig forankring. Universitetet ønsker at trække på museets kompetencer indenfor formidling.

Museets plads i det fremtidige museumslandskab

Naturama er optaget af de udfordringer og muligheder som kommende strukturændringer på museumsområdet kan give anledning til. Museet ser en fremtid for sig som et selvstændigt naturhistorisk museum, der er "tæt tilknyttet" Syddansk Universitet.

Indenfor denne ramme ønsker museet at fortsætte sit samarbejde med de øvrige naturhistoriske museer. Museet overvejer at styrke forbindelsen til det naturhistoriske oplevelsescenter Fjord & Bælt i Kerteminde, der potentielt kan bidrage til levendegørelse af museets ansvarsområde. Museet har derimod ingen visioner om, og ser ingen perspektiver i, et udvidet samarbejde/fusion med de kulturhistoriske nabomuseer.

Ledelse og medarbejdere

Museet har fokus på professionalisering af museets ledelse - både hvad angår museets direktion og bestyrelse. Museets bestyrelse er sammensat på en måde, der giver museet adgang til væsentlige kompetencer indenfor ledelse, kommunikation, medier og naturvidenskab. Museets direktion har relevante museumsfaglige kompetencer såvel som administrative, forvaltningsmæssige og ledelsesmæssige kompetencer.

Sammensætningen af kompetencer i den øvrige medarbejderstab viser, at museet generelt har fokus på en professionel opgavevaretagelse.

Det er meget tilfredsstillende:

- At museet har et godt og formaliseret samarbejde med undervisnings- og uddannelsessektoren.
- At museet arbejder bevidst med professionalisering af museets ledelse og opgavevaretagelse.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- At museets ansvarsområde er så bredt, at museet ikke formår at løfte dele af sine opgaver tilfredsstillende.

Derfor anbefaler Kulturarvsstyrelsen:

- At museet arbejder for at fokusere sit ansvarsområde i sammenhæng med de øvrige naturhistoriske museer.
- At museet fortsat udvikler sit samarbejde med undervisnings- og uddannelsessektoren.
- At museet fortsætter arbejdet med professionalisering af museets ledelse og opgavevaretagelse, herunder følger Kulturministeriets anbefalinger for god ledelse af selvejende kulturinstitutioner.

KVALITETSVURDERINGSMØDET PÅ NATURAMA

Kvalitetsvurderingsmødet fandt sted den 12. oktober 2010. Tilstede var:

Fra museet:

Museumsdirektør Jacob Salvig

Souschef Hans Ibsen

Museumsinspektør Thomas Bjørneboe Berg

Marketingkoordinator Gitte van Deurs

Fra museumsbestyrelsen:

Ingen

Fra Svendborg Kommune:

Kultur- og Plandirektør Tim Jeppesen

Fra Kulturarvsstyrelsen:

Sektionsleder Kathrine Lehmann

Museumskonsulent Berit Fruelund Kjærside

Museumskonsulent Ulla Schärfe

Museumskonsulent Hans-Henrik Landert

Ved besøget blev museets bygninger og lokaler på Dronningemaen 30 besigtiget. Desuden blev museets magasin under Hømarkskolen besøgt.